

डॉ. अर्जुन हरिभाऊ मयमाडे
डॉ. ज्योतिराम चंद्रकांत मोरे
डॉ. स्नेहल निवृत्ती कासारा

अर्जुन : विश्व स्तर पर ४ (S-1) (DSE-1B)

लोकसंख्या अर्जुन

लोकसंख्या अर्थशास्त्र

POPULATION GEOGRAPHY

द्वितीय वर्ष कला : सत्र - 4

S. Y. B. A. : Semester - 4

S - 1 : DSE - 1B

■ लेखक ■

डा. अर्जुन हरिभाऊ मुसमाडे डा. ज्योतिराम चंद्रकांत मोरे

M. A., M. Phil, Ph.D.

सहयोगी प्राध्यापक

खेडकी शिक्षण संस्थेचे,

टिकाराम जगन्नाथ कला, वाणिज्य व

विज्ञान महाविद्यालय, खेडकी, पुणे.

प्रा. दिलीप गानेश्वर मुळक प्रा. डॉ. स्नेहल निवृत्ती कासार

M. A., M. Ed., SET

भूगोल विभाग प्रमुख

खेड तालुका शिक्षण प्रसारक मंडळेचे,

द्विनामा राजगुरु महाविद्यालय,

राजगुरुनगर, ता. खेड (जि. पुणे)

M. A., B. Ed., M. Phil., Ph.D.

सहयक प्राध्यापक, भूगोल विभाग,

क्रांतिकीर वसंतराव नारायणराव नाईक

शिक्षण प्रसारक संस्थेचे

कला, वाणिज्य व विज्ञान महाविद्यालय,

नाशिक

किंमत : ₹ 50.00

ANIRALI
PRAKASHAN
ADVANCEMENT OF KNOWLEDGE

N5594

167

© डॉ. अर्जुन गुमगाई, डॉ. ज्योतिराव मोंडे, मा. विनीत गुंफक, डॉ. संजय कामत
(Poly Plates)

प्रकाशक

विराटी प्रकाशन

अध्यक्ष प्रो. व्हा. ३३३२, विभागीय

डॉ. एम. व्हा. पुणे - ४११ ००५

] (०२०) २५५ ३२३३६/३७/३९

E-mail: niralipune@pragationline.com

गुंफक स्टॉल

प्रो. व्हा. : प्रो. व्हा. कांठर

डॉ. अर्जुन गुमगाई, डॉ. व्हा. व्हा. मुंबई - ४००००८

] २४२२ ३५२६ / ६६६२ ५२५४ E-mail: pbcmmumbai@pragationline.com

प्रो. व्हा. : प्रो. व्हा. गुंफक स्टॉल

] १५७, बुधवार पेठ, पुणे - २,] १६५७०३४८

] १६५७०३४८ E-mail: pbcpc@pragationline.com

] १६५७०३४८ E-mail: pbcpc@pragationline.com

] १६५७०३४८ E-mail: pbcpc@pragationline.com

] १६५७०३४८ E-mail: pbcpc@pragationline.com

] १६५७०३४८ E-mail: pbcpc@pragationline.com

] १६५७०३४८ E-mail: pbcpc@pragationline.com

] १६५७०३४८ E-mail: pbcpc@pragationline.com

] १६५७०३४८ E-mail: pbcpc@pragationline.com

] १६५७०३४८ E-mail: pbcpc@pragationline.com

] १६५७०३४८ E-mail: pbcpc@pragationline.com

] १६५७०३४८ E-mail: pbcpc@pragationline.com

] १६५७०३४८ E-mail: pbcpc@pragationline.com

] १६५७०३४८ E-mail: pbcpc@pragationline.com

] १६५७०३४८ E-mail: pbcpc@pragationline.com

] १६५७०३४८ E-mail: pbcpc@pragationline.com

] १६५७०३४८ E-mail: pbcpc@pragationline.com

] १६५७०३४८ E-mail: pbcpc@pragationline.com

] १६५७०३४८ E-mail: pbcpc@pragationline.com

] १६५७०३४८ E-mail: pbcpc@pragationline.com

] १६५७०३४८ E-mail: pbcpc@pragationline.com

] १६५७०३४८ E-mail: pbcpc@pragationline.com

] १६५७०३४८ E-mail: pbcpc@pragationline.com

] १६५७०३४८ E-mail: pbcpc@pragationline.com

] १६५७०३४८ E-mail: pbcpc@pragationline.com

] १६५७०३४८ E-mail: pbcpc@pragationline.com

] १६५७०३४८ E-mail: pbcpc@pragationline.com

] १६५७०३४८ E-mail: pbcpc@pragationline.com

] १६५७०३४८ E-mail: pbcpc@pragationline.com

] १६५७०३४८ E-mail: pbcpc@pragationline.com

] १६५७०३४८ E-mail: pbcpc@pragationline.com

] १६५७०३४८ E-mail: pbcpc@pragationline.com

] १६५७०३४८ E-mail: pbcpc@pragationline.com

] १६५७०३४८ E-mail: pbcpc@pragationline.com

] १६५७०३४८ E-mail: pbcpc@pragationline.com

] १६५७०३४८ E-mail: pbcpc@pragationline.com

] १६५७०३४८ E-mail: pbcpc@pragationline.com

] १६५७०३४८ E-mail: pbcpc@pragationline.com

] १६५७०३४८ E-mail: pbcpc@pragationline.com

] १६५७०३४८ E-mail: pbcpc@pragationline.com

] १६५७०३४८ E-mail: pbcpc@pragationline.com

] १६५७०३४८ E-mail: pbcpc@pragationline.com

] १६५७०३४८ E-mail: pbcpc@pragationline.com

] १६५७०३४८ E-mail: pbcpc@pragationline.com

] १६५७०३४८ E-mail: pbcpc@pragationline.com

] १६५७०३४८ E-mail: pbcpc@pragationline.com

] १६५७०३४८ E-mail: pbcpc@pragationline.com

विराटी प्रकाशन :

पुणे :

* ३३३, बुधवार पेठ, जोशवती मंदिर मार्ग, पुणे - ४११ ००२.

] (०२०) २४४५२०४४/१६५७०३४८ E-mail: niralipune@pragationline.com

* सर्व नं. २८/२५ धावती-काजल रोड, पोली कम्पनीजवळ, पुणे - ४११ ०४१.

] (०२०) २४६९ ०२०४ E-mail: niralidhavarani@pragationline.com

पुणे : ३८५, एम.व्ही.पी. मार्ग, रसधारा कॉ. ऑफ. हाव्हिसा सोसायटी लि., निराला

पुणे - ४०० ००४.] (०२२) २३८५ ६३३९/२३८६ ९९७६

E-mail: niralimumbai@pragationline.com

इतर विवरक

विराटी प्रकाशन :

पुणे :] (०२५७) २२२२ ०३२५ मोबाईल : ९४२३४९१८६०

काव्हारपूर : मोबाईल : ९८५००४६३५५

नागपूर :] (०९१२) २५४७ १२९

www.pragationline.com

To Order E-mail : bookorder@pragationline.com

niralipune.pragationline.com

1. लोकसंख्या संकल्पना आणि सिद्धान्त 1.1 - 1.16

- 1.1 अतिरिक्त लोकसंख्या, प्याप/इतम लोकसंख्या,
- न्यूनतम लोकसंख्या
- 1.2 मातृसंख्या लोकसंख्या वाढीविषयीचा सिद्धान्त
- 1.3 काल् भावसांख्यिक लोकसंख्याविषयक सिद्धान्त

2. लोकसंख्या समस्या आणि लोकसंख्या विषयक धारणा 2.1 - 2.16

- 2.1 भारतीय लोकसंख्या समस्या
- 2.2 विकसित राष्ट्रमधील लोकसंख्या समस्या
- 2.3 भारत व चीनचे लोकसंख्या विषयक धारणा

3. लोकसंख्या - साधनसंपत्ती आणि समकालीन समस्या 3.1 - 3.26

- 3.1 भारतीय लोकसंख्या समस्या
- 3.2 लोकसंख्या - सामाजिक पाहणे
- 3.3 मानवी विकास निर्देशांक

Also find us on
www.pragationline.com
www.facebook.com/niralibooks
@nirali.prakashan

अनेक राष्ट्रीय-आंतरराष्ट्रीय वर्षासिंधू व कादंबऱ्यां या मध्ये सहभाग घेतला.

पौरव, डी. प्राद इ.एल. तसेच यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठाची एम.फिल.पदवी मिळाली. याशिवाय

the Sabarmati River' या प्रबंधाकरिता राष्ट्रीय निकड्या मंडळाने विद्यापीठ, नागपूरची
मध्य 'Critical Study of Geomorphic, hydrologic and Meteorologic Impact of Floods in
महाविद्यालय, नाशिक येथे शैक्षणिक प्रख्यापक महामंडळ म्हणून कादंबरेत आहे. जानेवारी २०१९

(M.A., B. Ed., M. Phil., Ph.D.)

प्रा. डी. स्नेहल निवृत्ती कामरा

ई-कॉन्टेंटसाठी लेखन.

म्हणून उर्कट कामगिरी, महाविद्यालययातील विविध समित्यांमध्ये कामाचा अन्वय, सा. फ. पूर्ण विद्यापीठाच्या

वर्षासिंधूमध्ये सहभाग, मसुदा, आयआयसीटी या संस्थांचे आजीव सत्य, राष्ट्रीय सेवा योजनांमध्ये कार्यक्रम अधिकारी

सहभाग व शोधनिबंधांचे वाचन, अनेक शोधनिबंध विविध वर्गसमवेत प्रकाशित, व्याख्याने आणि

अध्यापनाचा एकूण १६ वर्षांचा अन्वय, विविध राज्य, राष्ट्रीय आणि आंतरराष्ट्रीय परिषदांमध्ये

पूर्ण शोध मूल्यांकन विभाग प्रमुख म्हणून कार्यरत.

खेड तालुका शिक्षण प्रसारक मंडळाचे, इलाहाबाद, उत्तर प्रदेश, इलाहाबाद, राजगुरुनगर, ता. खेड, जि.

प्रा. दिलीप आनंदवर मळक

आहे.

प्रकाशित झालेले आहे. साहित्यीकाई फुले पूर्ण विद्यापीठातील २०१७ मध्ये याचा उर्कट शिक्षण प्रसारक मंडळाने

केलेले आहेत. ५ वर्षे शोधन प्रकल्प यशस्वीरीत्या पूर्ण केलेले आहेत. आतापर्यंत व ६ विषयांमध्ये व ५ मसुदा

आहेत. आतापर्यंत याच्या मागणीतून खालील ५ विषयांमध्ये शोधनिबंधांचे लेखन केलेले आहे. आतापर्यंत याच्या

पारस संचित आहे. याशिवाय राष्ट्रीय व आंतरराष्ट्रीय वर्गसमवेत सहाय्य मंडळाचे सत्य

अभ्यास मंडळाचे अध्यक्ष आहेत. तसेच नामांकित अशा महाराष्ट्र मंडळाचे सत्य परिषदेचे २०१०

प्रमुख म्हणून १९९६ पारस कादंबरेत आहे. सध्या साहित्यीकाई फुले पूर्ण विद्यापीठाच्या शोध

मार्गाने जून संघटनेचे कला, विज्ञान व वाणिज्य महाविद्यालय वाघोली, पूर्ण शोध मूल्यांकन विभाग

डा. अश्विनी वंदेकरात मारे

महाविद्यालयाच्या पातळीवर आम्हासतर अनेक विभागांचे प्रमुख म्हणून काम करत आहेत.

हून जस्त राष्ट्रीय व आंतरराष्ट्रीय वर्षासिंधू या वर्षासिंधूत सहभाग व अनेक वर्षासिंधूत शोधनिबंधांचे वाचन केलेले आहे.

शोधन या प्रकल्पांचे लेखन केले, असे २९ शोधनिबंधांचे मागणीतून प्रकाशित झालेले आहेत. ५०

लोकसंख्या मूल्यांकन, भारताचा प्रादेशिक मूल्यांकन, लोकसंख्या वस्ती

मूल्यांकन परिषद पूर्ण, या संघटनेचे उपाध्यक्ष म्हणून सन २०१५ पारस कादंबरेत आहे.

मूल्यांकन मंडळाचे मा. कुलगुरु केलेले समानांतर सत्य असे महाराष्ट्र

सन १९९२ पारस सहयोगी प्रख्यापक म्हणून कादंबरेत आहे. साहित्यीकाई फुले पूर्ण विद्यापीठाच्या

डा. अर्चन हरिमाक मसमाडे

लेखक परिचय